

Kategórie zákonného zástupcu a ich postavenie v procese uzatvorenia učebnej zmluvy

Spôsoby zastupovania dieťaťa (nepnoletého žiaka) pri uzatvorení učebnej zmluvy

Spôsobilosť na právne úkony, upravená v zákone č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, vzniká v plnom rozsahu plnoletosťou, teda dovŕšením osemnásteho roku veku.

Z uvedeného vyplýva, že žiak ako zmluvná strana je spôsobilý podpísať učebnú zmluvu až po dovŕšení osemnásteho roku veku. V opačnom prípade za nepnoletého žiaka koná a rozhoduje jeho zákonný zástupca.

Kto je zákonný zástupca určuje zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine, ktorý ustanovuje, že zákonným zástupcom je rodič alebo iný subjekt za podmienok stanovených zákonom (napr. poručník).

Zákon o rodine pozná aj inštitút opatrovníka a náhradnej starostlivosti, avšak ide o inštitúty dočasného charakteru, resp. zastupovanie na konkrétny účel. V praxi sa najčastejšie stretávame s tým, že zákonným zástupcom žiaka sú manželia, teda obaja rodičia nepnoletého žiaka. Z hľadiska zákona však nezáleží na tom, či rodičia žijú v manželstve alebo nie. Zákon o rodine je v tomto prípade jednoznačný, „*rodičovské práva a povinnosti majú obaja rodičia...*“.

Komplikovaná situácia v zastupovaní dieťaťa (nepnoletého žiaka) nastáva v prípade rozchodu resp. rozvodu rodičov. Usporiadanie rodičovských práv a povinností po rozvode zákon upravuje rôzne a to formou rozhodnutia súdu o zverení dieťaťa do starostlivosti jedného z rodičov, formou striedavej starostlivosti alebo dohodou rodičov.

Rozhodnutie súdu o zverení dieťaťa (nepnoletého žiaka) do starostlivosti jedného z rodičov je prvá forma usporiadania vzťahov medzi rodičmi a znamená, že dieťa sa zveruje do osobnej starostlivosti jedného rodiča. Rodičovské práva a povinnosti druhého rodiča ostávajú zachované. Tu sa dostávame k otázke, akým spôsobom rodičia vykonávajú svoje povinnosti zákonného zástupcu v zmluvných vzťahoch v SDV.

Dôležité je, či ide o bežnú alebo podstatnú záležitosť, ktorá sa týka SDV. V prípade bežných záležitostí je rodič, do ktorého osobnej starostlivosti bolo dieťa zverené, oprávnený konať samostatne. V prípade, ak ide o podstatnú záležitosť, je potrebná zhoda rodičov, resp. je potrebné doložiť súhlas druhého rodiča.

Neexistuje legislatívne vymedzenie čo spadá do kategórie bežných alebo podstatných záležitostí. Precizuje a upravuje to iba judikatúra. Z judikatúry vyplýva, že otázky týkajúce sa prípravy na budúce povolanie patria do kategórie podstatných záležitostí a preto pri rozhodovaní o týchto aspektoch je možné konať na základe podnetu rodiča, do ktorého osobnej starostlivosti bolo dieťa zverené, avšak s predchádzajúcim súhlasom druhého rodiča.

„Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje.“

Ďalším legislatívnym nedostatkom je absencia ustanovenia formy súhlasu druhého rodiča. V záujme právnej istoty odporúčame zamestnávateľom, aby si zadovážili súhlas druhého rodiča tak, aby ho bolo možné dôveryhodne preukázať. Je na zvážení zamestnávateľa a zákonného zástupcu určenie formy a obsahových náležitostí súhlasu druhého rodiča ako predpokladu pre platné uzatvorenie učebnej zmluvy.

Dohoda rodičov je druhá forma usporiadania vzťahov v prípade rozchodu resp. rozvodu rodičov. Zákon o rodine ponecháva rodičom relatívnu voľnosť čo do dojednaní obsahových náležitostí, vymedzuje zásady a princípy, na ktoré pri jej schvaľovaní prihliada súd. Dohoda rodičov je právoplatná a vykonateľná až po jej schválení súdom.

V prípade, ak je úprava styku s maloletým upravená formou dohody, môže byť variabilná. Vždy zohľadňuje záujmy konkrétneho dieťaťa, ako aj špecifické potreby rodiny. Rodičia si v rámci dohody môžu upraviť nielen otázky týkajúce sa bežných ale aj podstatných záležitostí.

Na základe uvedeného nie je možné určiť jednotný postup týkajúci sa získania súhlasu, ako predpokladu pre platné a účinné uzatvorenie učebnej zmluvy, nakoľko každá dohoda rodičov môže byť iná. Vo všeobecnosti však možno odporúčať, aby v záujme zachovania právnej istoty konali a rozhodovali obaja rodičia. V prípade, ak nebude možné zabezpečiť účasť jedného z rodičov pri uzatváraní učebnej zmluvy, odporúčame aby účasť tohto rodiča bola nahradená súhlasom v takej podobe a forme na ktorej sa dohodol zamestnávateľ so zákonným zástupcom.

Inštitút striedavej starostlivosti je treťou alternatívou usporiadania výkonu rodičovských práv a povinností v prípade rozchodu resp. rozvodu rodičov. V praxi sa to prejavuje tak, že obaja rodičia sa podieľajú na výkone rodičovských práv a povinností. Spôsob usporiadania vzťahov môže byť aj v tomto prípade rôzny.

Ak je dieťa zverené do striedavej starostlivosti oboch rodičov, je najvhodnejšie aby sa podpisu učebnej zmluvy zúčastnili obaja rodičia. Avšak aj v tomto prípade je možné podpis jedného z rodičov nahradiť súhlasom rodiča s uzatvorením učebnej zmluvy v takej podobe a forme, na ktorej sa dohol zamestnávateľ so zákonným zástupcom.

Zákon o rodine upravuje aj situáciu, ak sa rodičia nevedia zhodnúť na riešení podstatných záležitostí. V tejto súvislosti majú k dispozícii možnosť obrátiť sa na súd, kedy zákon č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok vo svojich ustanoveniach upravuje konania vo veciach starostlivosti súdu o maloletých. Rozhodnutie rodičov je v tomto prípade nahradené rozhodnutím súdu.

Zánik výkonu rodičovských práv a povinností nastáva v prípade ak jeden rodič nežije, je neznámy, nemá spôsobilosť na právne úkony alebo ak výkon jeho rodičovských práv bol pozastavený, obmedzený alebo odňatý úplne. V týchto prípadoch prechádza výkon rodičovských práv a povinností výlučne iba na druhého rodiča. Pokiaľ nemáme druhého rodiča, tak je dieťaťu ustanovený poručník.

K platnému menovaniu poručníka dochádza len na základe rozhodnutia súdu. Rozsah práv a povinností poručníka v rozhodnutí súdu upravený nie je, nakoľko explicitne vyplýva zo zákona o rodine. Zákon ustanovuje, že poručník je povinný svoju funkciu vykonávať riadne a v záujme maloletého. Za riadny výkon funkcie zodpovedá poručník súdu. Rozhodnutia týkajúce sa podstatných záležitostí dieťaťa podliehajú schváleniu súdu.

Nakoľko príprava na budúce povolanie patrí do kategórie podstatných záležitostí týkajúcich sa dieťaťa, poručník je uvedenú skutočnosť oprávnený rozhodnúť, po predchádzajúcom súhlase súdu.

Zastupovania záujmov maloletého dieťaťa sa realizuje aj na základe inštitútu opatrovníka. Zákon o rodine pozná viacero prípadov, kedy sa dieťaťu ustanovuje opatrovník, pre naše potreby, je však dôležitý opatrovník ustanovený z dôvodu obmedzenia výkonu rodičovských práv a povinností alebo opatrovník ustanovený z iných dôvodov.

Obmedzenie výkonu rodičovských práv a povinností predstavuje zásah zo strany štátu v situáciách, kedy si rodičia neplnia svoje povinnosti. Zákon o rodine vo svojich ustanoveniach určuje, že k obmedzeniu výkonu rodičovských práv a povinností dochádza vtedy ak rodičia žijú trvale neusporiadaným spôsobom života, nevykonávajú svoje rodičovské práva a povinnosti, nezabezpečujú výchovu maloletého.

Dieťaťu je ustanovený opatrovník za predpokladu, že vo výkone rodičovských práv a povinností boli obmedzení obaja rodičia, ak maloletý nemá druhého rodiča, alebo ak druhý rodič nemôže vykonávať rodičovské práva a povinnosti (nemá spôsobilosť na právne úkony a pod.). Súd vo svojom rozhodnutí presne určí rozdelenie práv a povinností medzi rodiča a opatrovníka.

Okrem osobitných druhov opatrovníkov (majetkový, kolízny, v konaní o osvojení, na vykonanie neodkladného úkonu a pod.) zákon o rodine upravuje opatrovníka aj všeobecne. Ide o ustanovenie, ktoré sa vzťahuje na také prípady, ktoré v zákone výslovne riešené nie sú. Na tomto základe je možné dieťaťu ustanoviť opatrovníka aj z iných ako zákonom predpokladaných dôvodov.

Rozsah práv a povinností opatrovníka vo vzťahu k dieťaťu je vždy ustanovený v rozhodnutí súdu. Opatrovník je oprávnený konať len na základe rozhodnutia súdu.

Posledným druhom zastupovania dieťaťa, ktorý upravuje zákon o rodine je inštitút náhradnej starostlivosti. Rozlišujeme tri druhy náhradnej starostlivosti a to zverenie dieťaťa do starostlivosti inej fyzickej osoby ako je rodič, pestúnska starostlivosť a ústavná starostlivosť.

Vo všetkých troch prípadoch môže náhradná starostlivosť vzniknúť len na základe rozhodnutia súdu. Ide o rozhodnutie dočasného charakteru. Ide o opatrenie zo strany štátu, ktorým sa majú napraviť dočasne rozvrátené vzťahy (napr. nedostatočná starostlivosť, nezvládnutie starostlivosti, drogová závislosť a pod.).

Rodičovské práva ostávajú zachované. Pestún, ústav, alebo osoba, do ktorej starostlivosti bolo dieťa zverené nemajú právo rozhodovať o podstatných otázkach dieťaťa. Zákon im zveruje iba starostlivosť týkajúcu sa bežných záležitostí.

Súd v rozhodnutí presne určí rozsah práv a povinností osoby do ktorej starostlivosti bolo dieťa zverené. V prípade ak sa tak nestane, tak platí úprava obsiahnutá v zákone. Osoba, ktorej bolo dieťa zverené má rovnaké práva a povinnosti ako rodičia avšak iba v rozsahu bežných záležitostí. O podstatných záležitostiach bude naďalej rozhodovať rodič v prípade ak mu nie sú jeho rodičovské práva odňaté. V opačnom prípade bude rozhodovať poručník.

Na základe vyššie uvedených právnych skutočností zamestnávateľ uzatvára s maloletým žiakom učebnú zmluvu:

1. S oboma rodičmi.
2. S jedným rodičom na základe predloženého súhlasu druhého rodiča s uzatvorením učebnej zmluvy.
3. S poručníkom nepľnoletého žiaka na základe rozhodnutia súdu k uzatvoreniu učebnej zmluvy.
4. S opatrovníkom nepľnoletého žiaka na základe rozhodnutia súdu k uzatvoreniu učebnej zmluvy.
5. S pestúnom, zástupcom ústavu alebo s osobou, do ktorej starostlivosti bol nepľnoletý žiak zverený, na základe rozhodnutia súdu o zverení práva rozhodovania o príprave na budúce povolanie.

Príloha:

1. Vzor písomného súhlasu rodiča s uzatvorením učebnej zmluvy.

Súhlas zákonného zástupcu s uzatvorením učebnej zmluvy

Zákonný zástupca:

Meno a priezvisko:

Adresa trvalého bydliska:

Dátum narodenia:

Údaje o dieťati:

Meno a priezvisko:

Adresa trvalého bydliska:

Dátum narodenia:

Svojim podpisom vyjadrujem súhlas s tým, aby sa môj syn/dcéra pripravoval na budúce povolanie v systéme duálneho vzdelávania podľa zákona č. 61/2015 Z. z. o odbornom vzdelávaní a príprave a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o OVP“).

Na tento účel súhlasím s uzatvorením učebnej zmluvy podľa § 19 a nasl. zákona o OVP a som si vedomý/á dôsledkov, ktoré vyvoláva.

Učebná zmluva obsahuje tieto údaje:

Názov zamestnávateľa:

Sídlo:

Názov strednej odbornej školy:

Adresa školy:

Odbor vzdelávania:

Od školského roka:

.....

dátum

.....

podpis zákonného zástupcu